

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

6. Συσχέτιση

Γενικά

- Υπάρχει σχέση ανάμεσα σε δύο (ή περισσότερες) μεταβλητές;
- Αν υπάρχει σχέση ποια η φύση της σχέσης αυτής;
- Συσχέτιση: μέτρο σχέσης ανάμεσα σε μεταβλητές
 - Θετικά συσχετισμένες
 - Αρνητικά συσχετισμένες
 - Ασυσχετίστες

Μέτρηση μεταβλητότητας μιας μεταβλητής – διασπορά

- **Διασπορά** ή **διακύμανση** (*variance*) μιας μεταβλητής:

$$s^2 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n-1} = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(x_i - \bar{x})}{n-1}$$

- Ερμηνεία: το μέσο ποσό μεταβλητότητας των παρατηρήσεων x_i από τη μέση τιμή \bar{x}

Μέτρηση συµµεταβλητότητας - συνδιασπορά

- **Συνδιασπορά** ή **συνδιακύμανση**
(*covariance*) δύο µεταβλητών

$$\text{cov}(x, y) = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n - 1}$$

- Ερµηνεία: Το μέσο ποσό της
«ταυτόχρονης» µεταβλητότητας των x
και y από τις μέσες τιμές τους

Η συνδιασπορά ως μέτρο σχέσης

□ Κεντρική ιδέα:

- *Αν πράγματι οι δύο μεταβλητές σχετίζονται, τότε όπως μεταβάλλεται η μια (x) γύρω από τη μέση τιμή της, με παρόμοιο τρόπο (ή με ακριβώς αντίθετο τρόπο) θα μεταβάλλεται και η άλλη (y) γύρω από τη μέση τιμή της.*

Παράδειγμα

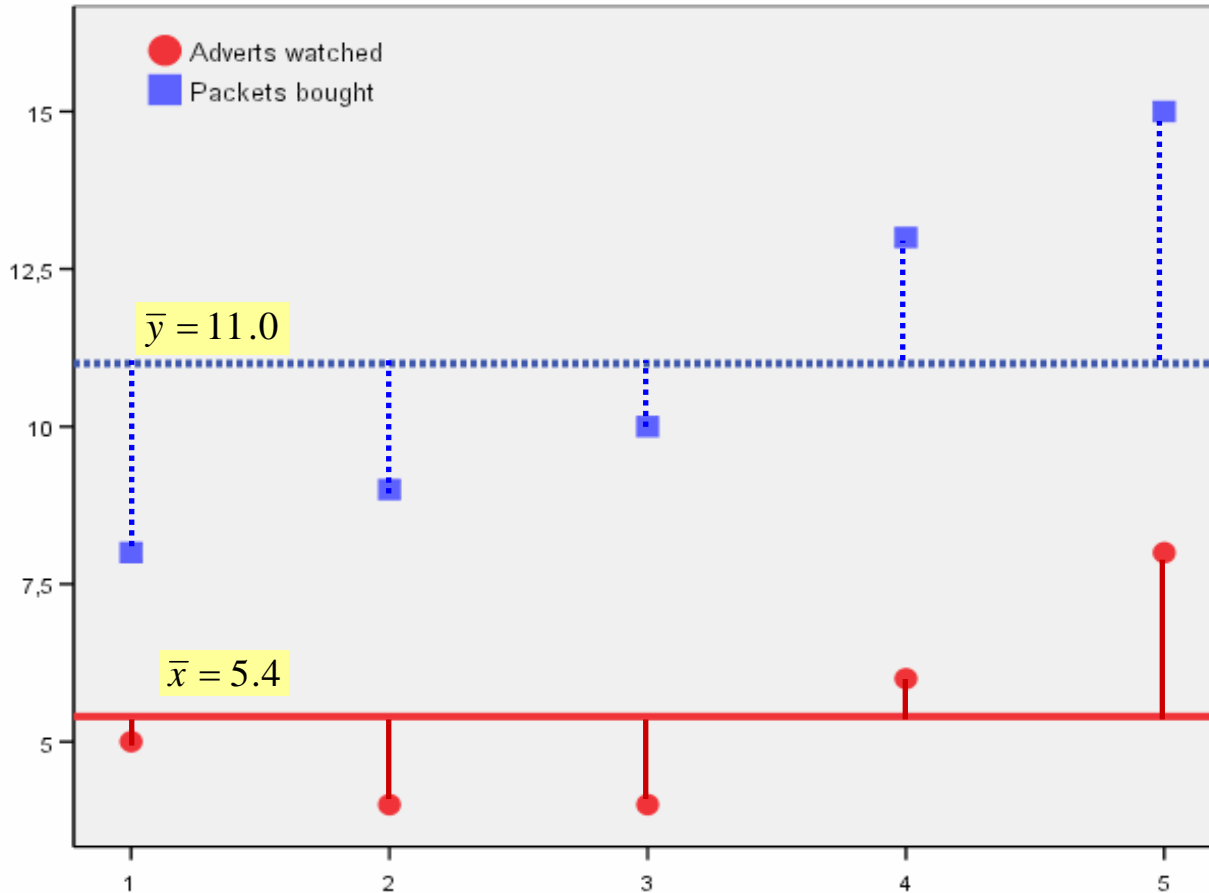
- Σε δείγμα 5 ατόμων προβλήθηκε ένας αριθμός από διαφημίσεις για μια σοκολάτα και την επόμενη εβδομάδα μετρήθηκε πόσες σοκολάτες αγόρασαν

Case Summaries^a

		Adverts watched	Packets bought
1		5	8
2		4	9
3		4	10
4		6	13
5		8	15
Total	N	5	5
	Mean	5,40	11,00
	Std. Deviation	1,673	2,915

a. Limited to first 100 cases.

Διαφορά τιμών των μεταβλητών από τις μέσες τιμές τους

Γενικά παρατηρούμε ομοιότητα στη συμπεριφορά των μεταβλητών ως προς τη μεταβλητότητά τους γύρω από τις μέσες τιμές τους

Υπολογισμός της συνδιασποράς

$$\text{cov}(x, y) = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n-1} =$$
$$\frac{(-.4)(-3) + (-1.4)(-2) + (-1.4)(-1) + (-.6)(2) + (2.6)(4)}{4} = 4.25$$

- **Θετική συνδιασπορά:** οι μεταβλητές μεταβάλλονται προς την ίδια κατεύθυνση από τη μέση τιμή τους
- **Αρνητική συνδιασπορά:** οι μεταβλητές μεταβάλλονται προς την αντίθετη κατεύθυνση από τη μέση τιμή τους
- Πρόβλημα: Πως καταλαβαίνουμε αν η συνδιασπορά (και επομένως η σχέση) είναι μεγάλη;

Συντελεστής συσχέτισης

- **Τυποποίηση** (*standardization*) της συνδιασποράς
- Απαλλαγή του μέτρου από μονάδες μέτρησης – διαίρεση με τυπικές αποκλίσεις των μεταβλητών
- **Συντελεστής συσχέτισης του Pearson** (*Pearson correlation coefficient*):

$$r = \frac{\text{cov}(x, y)}{s_x s_y} = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{(n - 1)s_x s_y}$$

Τιμές και ερμηνεία του συντελεστή συσχέτισης

- Οι τιμές του r είναι πάντοτε στο διάστημα $[-1, +1]$
- $r=+1$: Οι μεταβλητές είναι **θετικά συσχετισμένες** (όταν η μια αυξάνει, η άλλη αυξάνει γραμμικά)
- $r=-1$: Οι μεταβλητές είναι **αρνητικά συσχετισμένες** (όταν η μια αυξάνει, η άλλη μειώνεται γραμμικά)
- $r=0$: Οι μεταβλητές είναι **ασυσχέτιστες**

Τιμές και ερμηνεία του συντελεστή συσχέτισης (συν.)

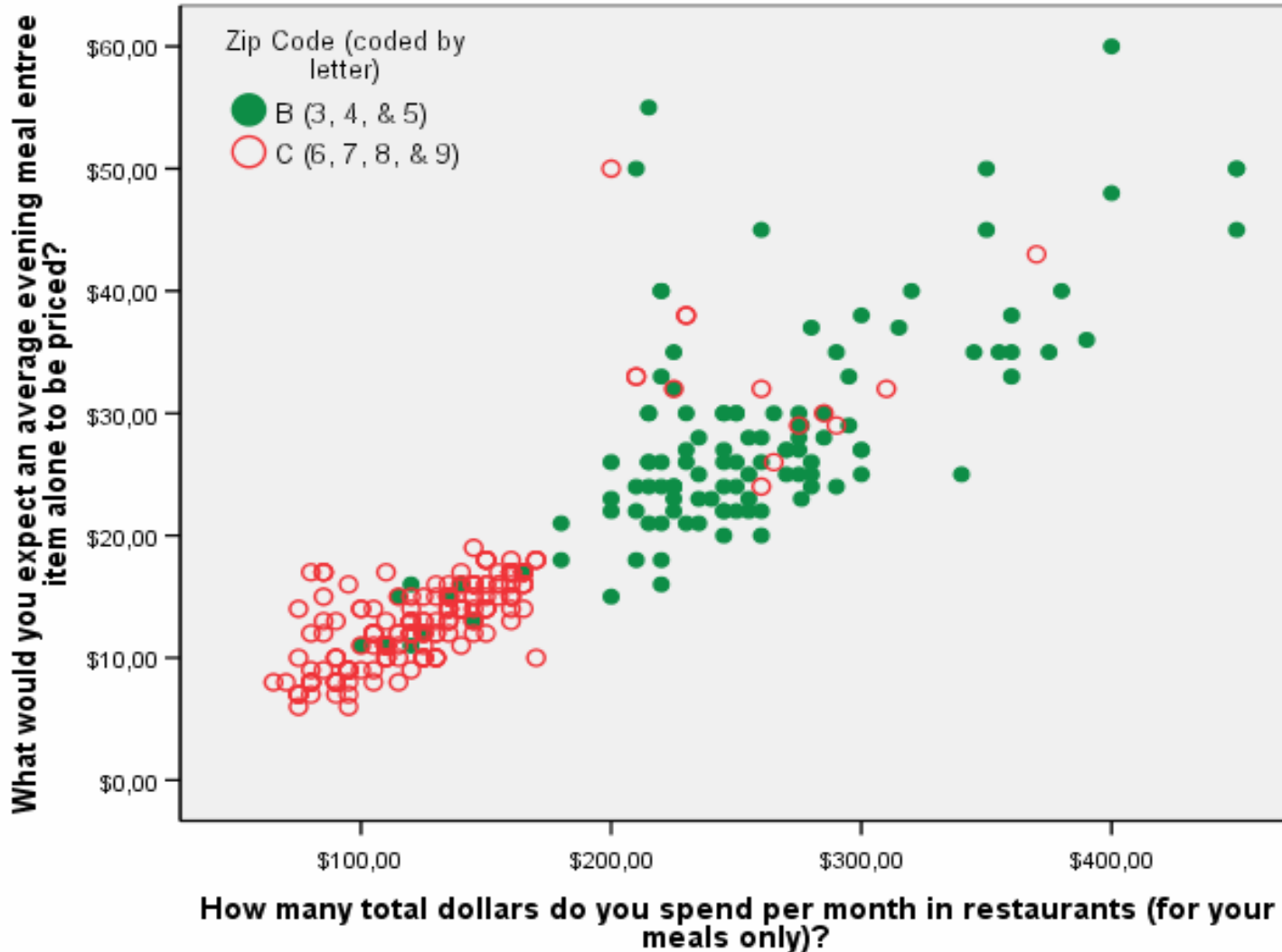
- Εμπειρικός κανόνας:
 - $r = \pm 0.1$: μικρή συσχέτιση
 - $r = \pm 0.3$: μέτρια συσχέτιση
 - $r = \pm 0.5$: ισχυρή συσχέτιση
- Στο παράδειγμα ισχυρή συσχέτιση:

$$r = \frac{\text{cov}(x, y)}{s_x s_y} = \frac{4.25}{(1.67)(2.92)} = 0.87$$

Γραφική παράσταση της συσχέτισης: Το διάγραμμα διασποράς

The image shows the SPSS Data Editor interface. On the left, the 'Graphs' menu is open, and 'Scatter/Dot...' is selected. A red arrow points from this menu item to the 'Scatter/Dot' dialog box. Another red arrow points from the 'Simple Scatter' option in the 'Scatter/Dot' dialog box to the 'Simple Scatterplot' dialog box. The 'Simple Scatterplot' dialog box is open, showing a list of variables on the left and configuration options on the right. The Y-axis is set to 'What would you expect' and the X-axis is set to 'How many total dollars c'. The 'Set Markers by' field is set to 'Please check the letter'. The 'Panel by' section has 'Rows' and 'Columns' fields. The 'Template' section has 'Use chart specifications from:' checked, with a 'File...' button. The 'Titles...' and 'Options...' buttons are at the bottom right.

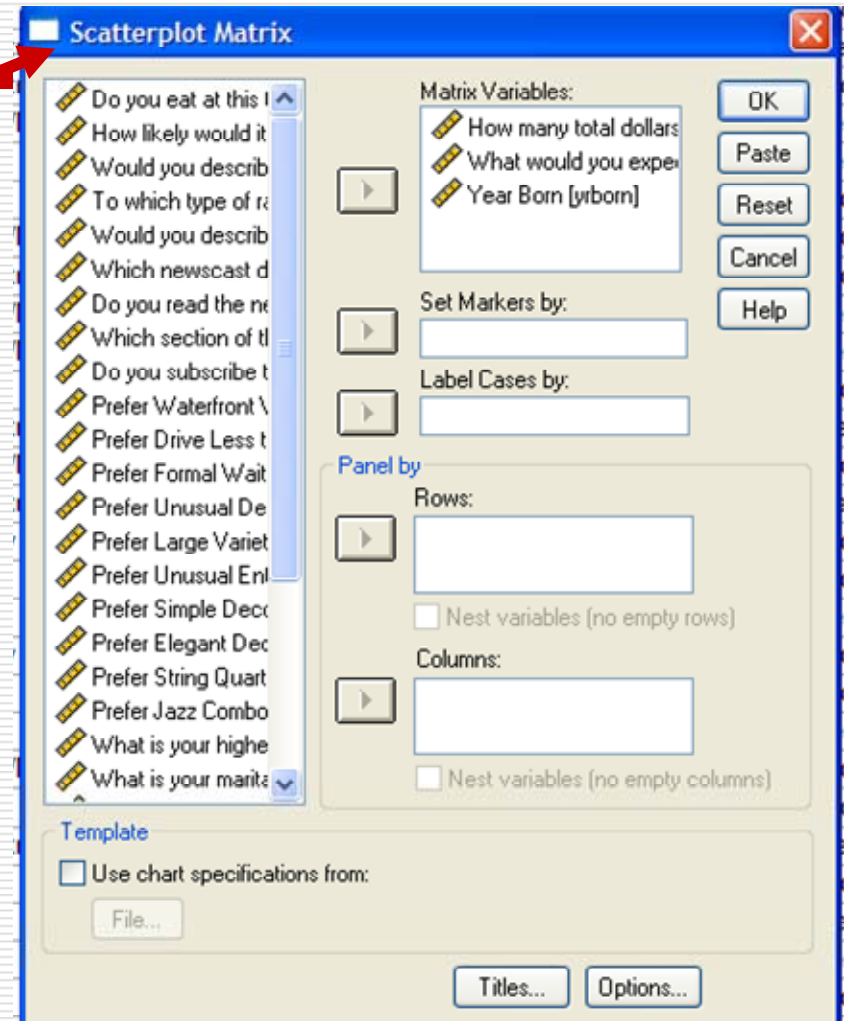
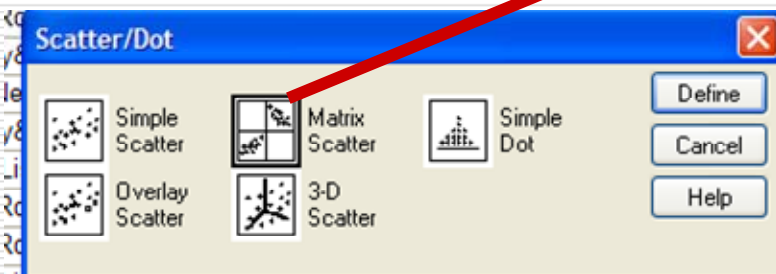
Απλό διάγραμμα διασποράς (simple scatterplot)

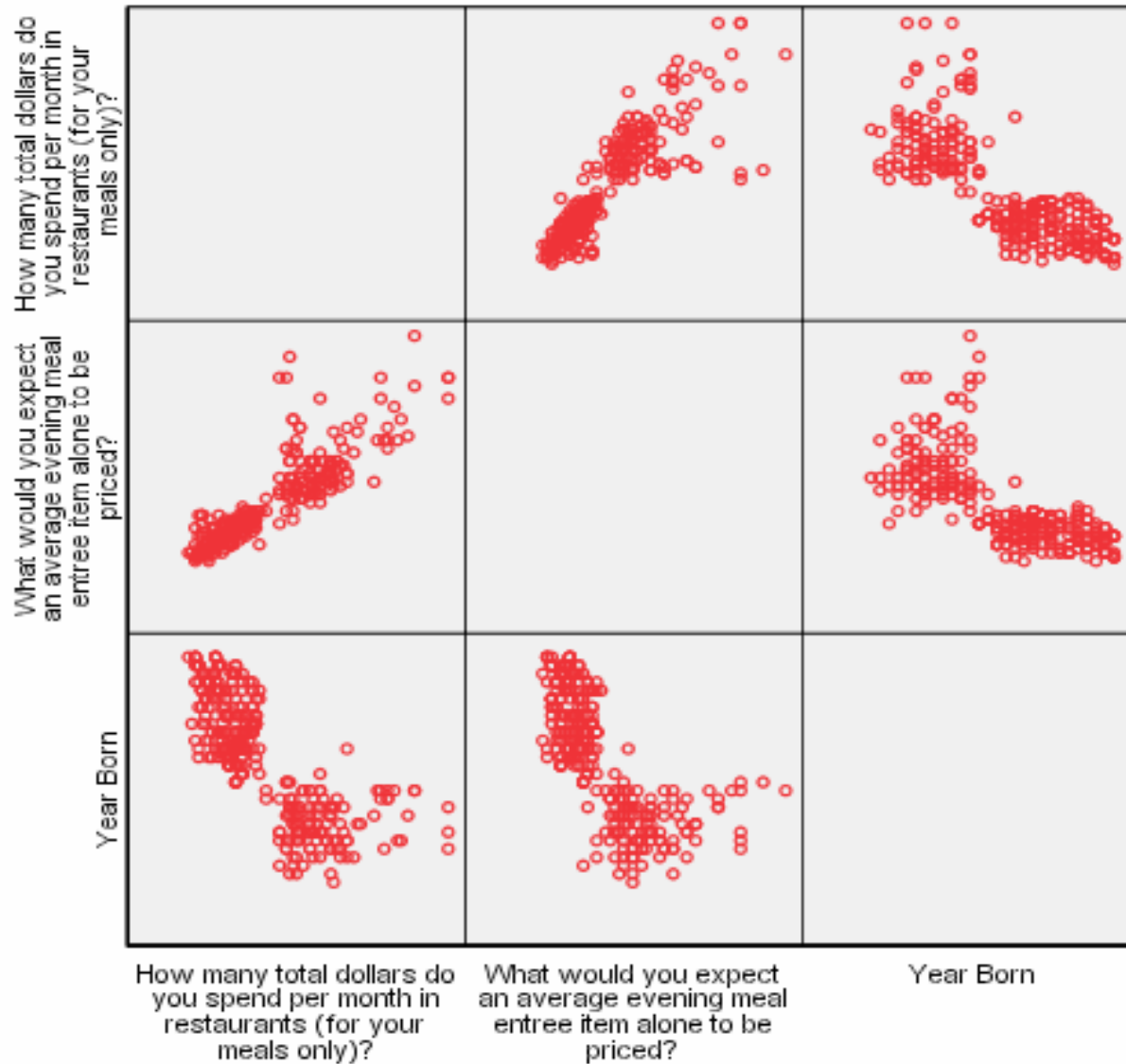

**Υπάρχει
ισχυρή
συσχέτιση**

**Φαίνεται
ομαδοποίηση
ως προς την
περιοχή**

Πίνακας διαγραμμάτων διασποράς για περισσότερες μεταβλητές

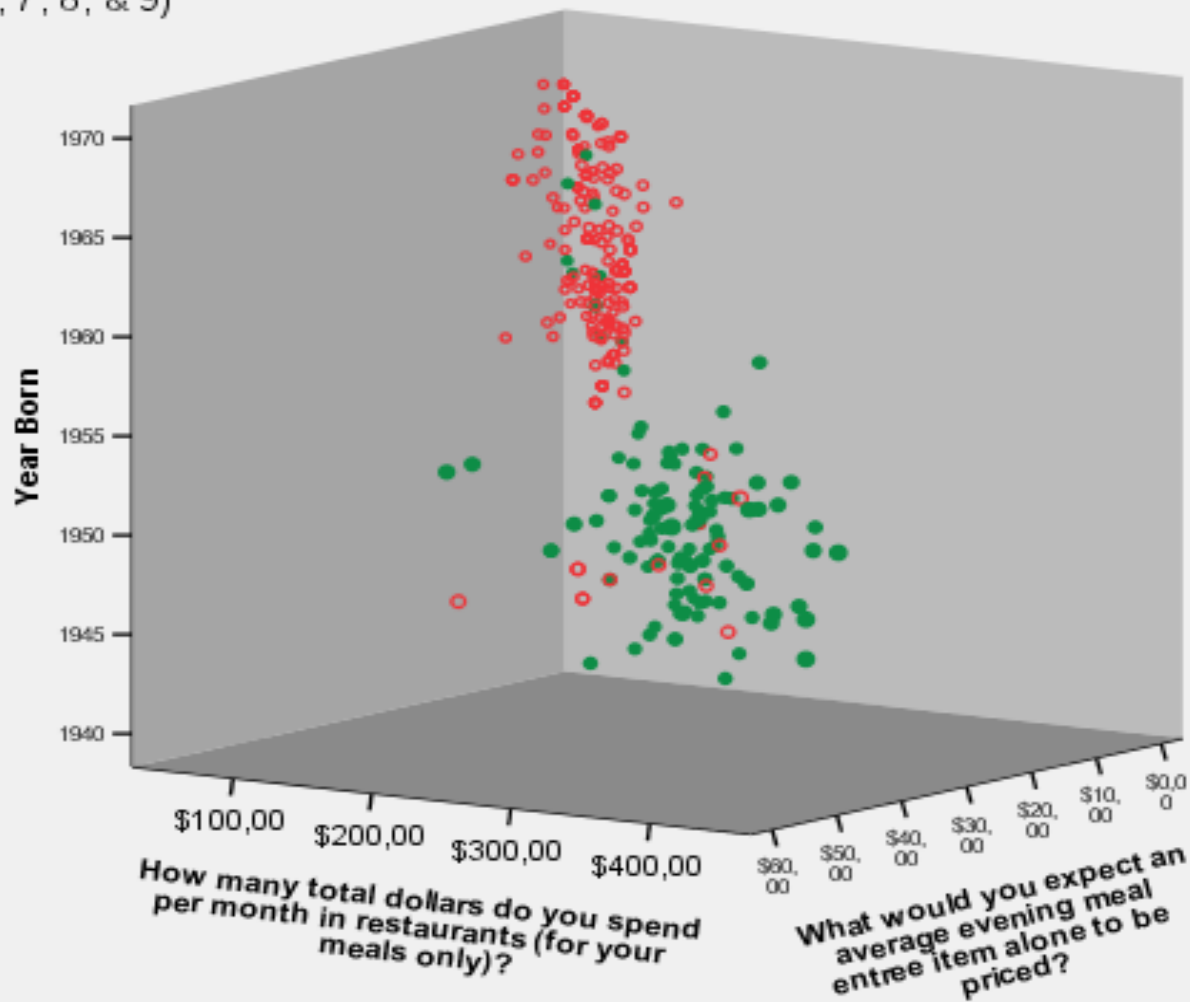
Τρισδιάστατο διάγραμμα διασποράς

The image displays two windows from the SPSS software interface. On the left is the 'Scatter/Dot' menu, which includes options for 'Simple Scatter', 'Matrix Scatter', 'Simple Dot', 'Overlay Scatter', and '3-D Scatter'. The '3-D Scatter' option is highlighted with a red box, and a red arrow points from this box to the '3-D Scatterplot' dialog box on the right. The '3-D Scatterplot' dialog box is titled '3-D Scatterplot' and contains several sections for configuring the plot. The 'Y Axis' is set to 'Year Born [yrborn]', the 'X Axis' is 'How many total dollars c', and the 'Z Axis' is 'What would you expect'. The 'Set Markers by:' field is 'Please check the letter I'. The 'Label Cases by:' field is empty. The 'Panel by' section has empty fields for 'Rows' and 'Columns', with checkboxes for 'Nest variables (no empty rows)' and 'Nest variables (no empty columns)'. At the bottom, there is a 'Template' section with a checkbox for 'Use chart specifications from:' and a 'File...' button. 'Titles...' and 'Options...' buttons are also present at the bottom right. A thick red horizontal bar is drawn across the middle of the image, partially overlapping the dialog box.

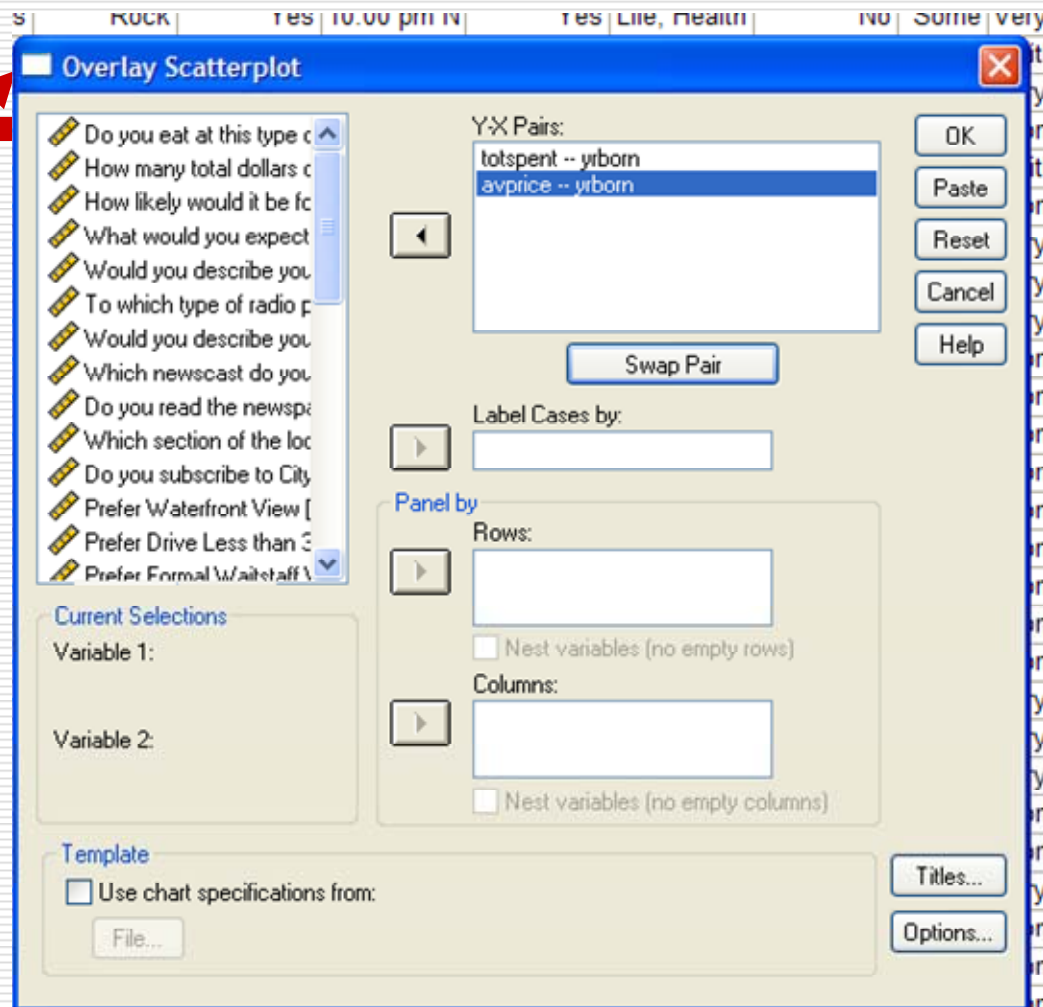
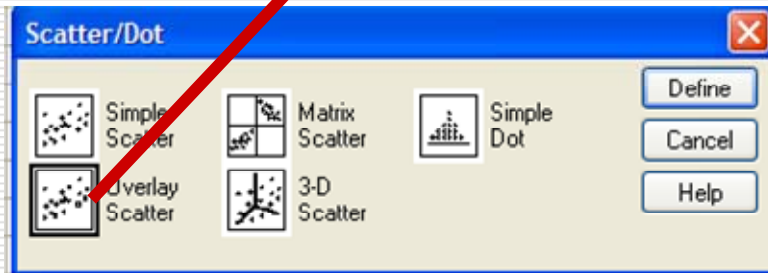
Zip Code (coded by letter).

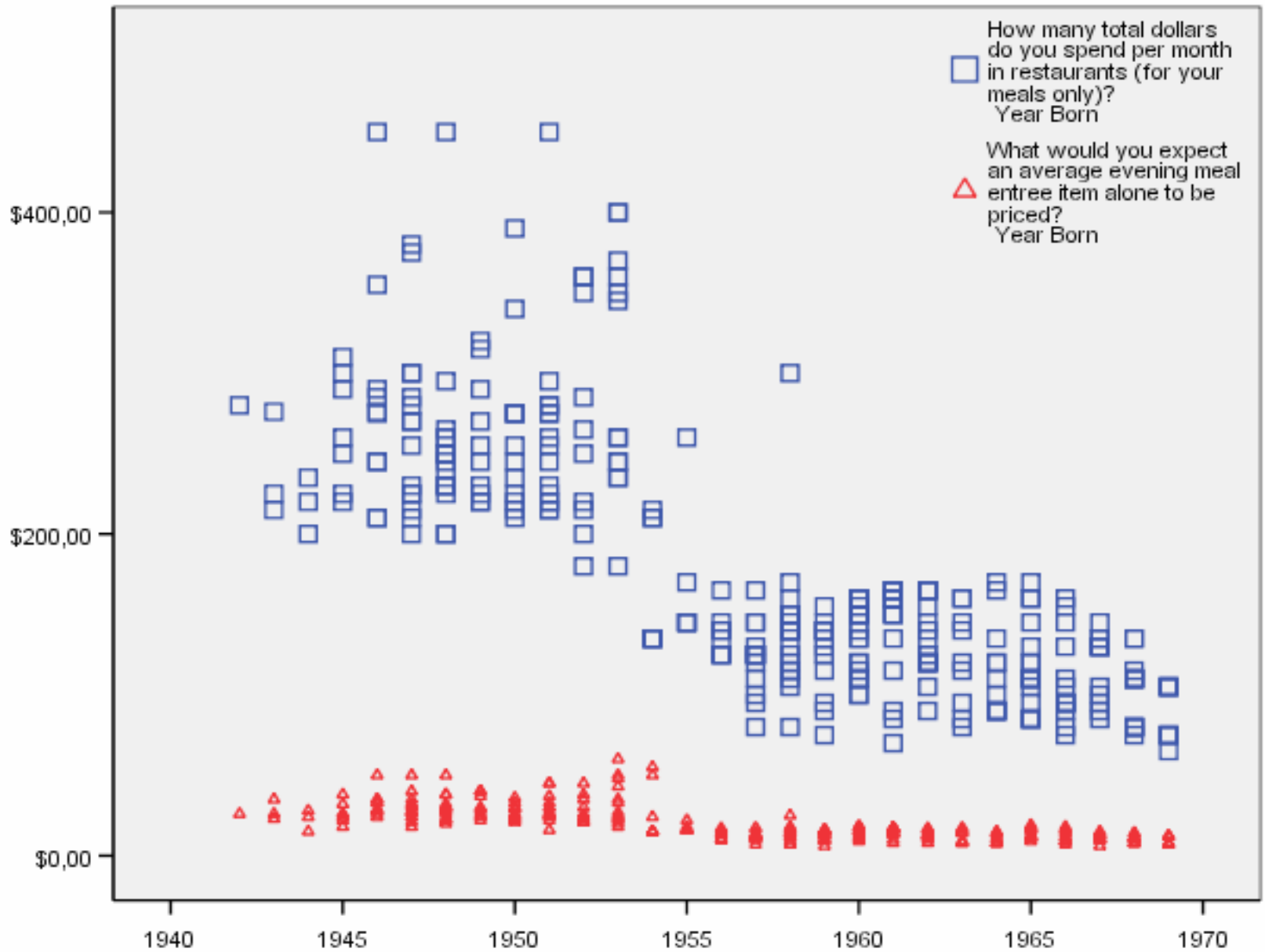
● B (3, 4, & 5)

○ C (6, 7, 8, & 9)

Επικαλυπτόμενα διαγράμματα διασποράς

Συσχέτιση δύο μεταβλητών (Bivariate correlation)

The image shows the SPSS Data Editor interface. The 'Analyze' menu is open, and the 'Correlate' option is selected, which has opened a sub-menu with 'Bivariate...' highlighted. A red arrow points from this menu item to the 'Bivariate Correlations' dialog box. The dialog box is titled 'Bivariate Correlations' and contains the following elements:

- Variables:** A list of variables on the left and a 'Variables:' box on the right containing 'How many total dollars', 'What would you expect', and 'Year Born [yrborn]'. A red arrow points from the 'Options...' button in this dialog to the 'Bivariate Correlations: Options' dialog box.
- Correlation Coefficients:** Pearson, Kendall's tau-b, Spearman.
- Test of Significance:** Two-tailed, One-tailed.
- Flag significant correlations.
- Buttons:** OK, Paste, Reset, Cancel, Help, and Options...

The 'Bivariate Correlations: Options' dialog box is also visible, showing the following settings:

- Statistics:** Means and standard deviations, Cross-product deviations and covariances.
- Missing Values:** Exclude cases pairwise, Exclude cases listwise.
- Buttons:** Continue, Cancel, Help.

Θετική
συσχέτιση
πολύ
σημαντική

Αρνητική
συσχέτιση
πολύ
σημαντική

Correlations

		How many total dollars do you spend per month in restaurants (for your meals only)?	What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced?	Year Born
How many total dollars do you spend per month in restaurants (for your meals only)?	Pearson Correlation	1	,878**	-,431**
	Sig. (2-tailed)		,000	,000
	Sum of Squares and Cross-products	3429187,898	230222,329	-151651,713
	Covariance	8594,456	679,122	-380,079
	N	400	340	400
What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced?	Pearson Correlation	,878**	1	-,722**
	Sig. (2-tailed)	,000		,000
	Sum of Squares and Cross-products	230222,329	32742,776	-17239,071
	Covariance	679,122	96,586	-50,853
	N	340	340	340
Year Born	Pearson Correlation	-,431**	-,722**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	
	Sum of Squares and Cross-products	-151651,713	-17239,071	36129,438
	Covariance	-380,079	-50,853	90,550
	N	400	340	400

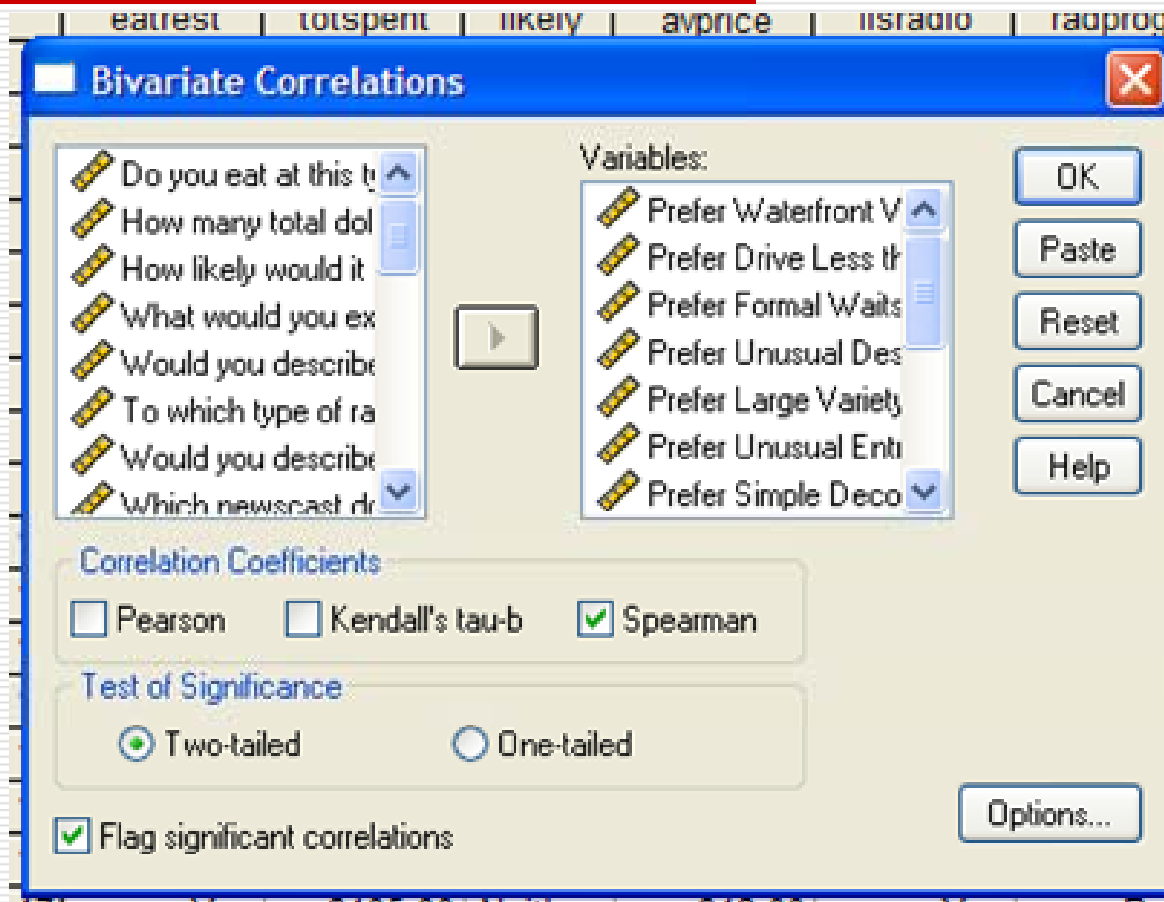
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ο συντελεστής Pearson κυρίως για συνεχή, κανονικά κατανοημένα δεδομένα

Ο συντελεστής συσχέτισης του Spearman (Spearman's correlation coefficient)

- ❑ Μη-παραμετρικό στατιστικό μέτρο
- ❑ Τα δεδομένα δεν είναι ανάγκη να είναι κανονικά ούτε συνεχή
- ❑ Βασίζεται σε διάταξη των δεδομένων (ranking) και υπολογισμό του συντελεστή του Pearson στις διατάξεις (ranks)
- ❑ Ιδανικό για μεταβλητές διάταξης (ordinal)

Εφαρμογή σε ερωτήσεις αξιολόγησης με απαντήσεις 1-5

Correlations

			Prefer Waterfront View	Prefer Drive Less than 30 Minutes	Prefer Formal Waitstaff Wearing Tuxedos	Prefer Unusual Desserts	Prefer Large Variety of Entrees	Prefer Unusual Entrees	Prefer Simple Decor	Prefer Elegant Decor	Prefer String Quartet	Prefer Jazz Combo
Spearman's rho	Prefer Waterfront View	Correlation Coefficient	1,000	-,723**	-,618**	-,657**	-,683**	-,620**	,597**	-,642**	-,676**	,597**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Drive Less than 30 Minutes	Prefer Drive Less than 30 Minutes	Correlation Coefficient	-,723**	1,000	,663**	,605**	,724**	,634**	-,663**	,711**	,690**	-,499**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Formal Waitstaff Wearing Tuxedos	Prefer Formal Waitstaff Wearing Tuxedos	Correlation Coefficient	-,618**	,663**	1,000	,757**	,700**	,745**	-,725**	,776**	,666**	-,481**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Unusual Desserts	Prefer Unusual Desserts	Correlation Coefficient	-,657**	,605**	,757**	1,000	,682**	,746**	-,729**	,726**	,730**	-,485**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Large Variety of Entrees	Prefer Large Variety of Entrees	Correlation Coefficient	-,683**	,724**	,700**	,682**	1,000	,704**	-,669**	,657**	,595**	-,440**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Unusual Entrees	Prefer Unusual Entrees	Correlation Coefficient	-,620**	,634**	,745**	,746**	,704**	1,000	-,789**	,712**	,722**	-,490**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Simple Decor	Prefer Simple Decor	Correlation Coefficient	,597**	-,663**	-,725**	-,729**	-,669**	-,789**	1,000	-,767**	-,723**	,490**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Elegant Decor	Prefer Elegant Decor	Correlation Coefficient	-,642**	,711**	,776**	,726**	,657**	,712**	-,767**	1,000	,721**	-,492**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer String Quartet	Prefer String Quartet	Correlation Coefficient	-,676**	,690**	,666**	,730**	,595**	,722**	-,723**	,721**	1,000	-,584**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
Prefer Jazz Combo	Prefer Jazz Combo	Correlation Coefficient	,597**	-,499**	-,481**	-,485**	-,440**	-,490**	,490**	-,492**	-,584**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400

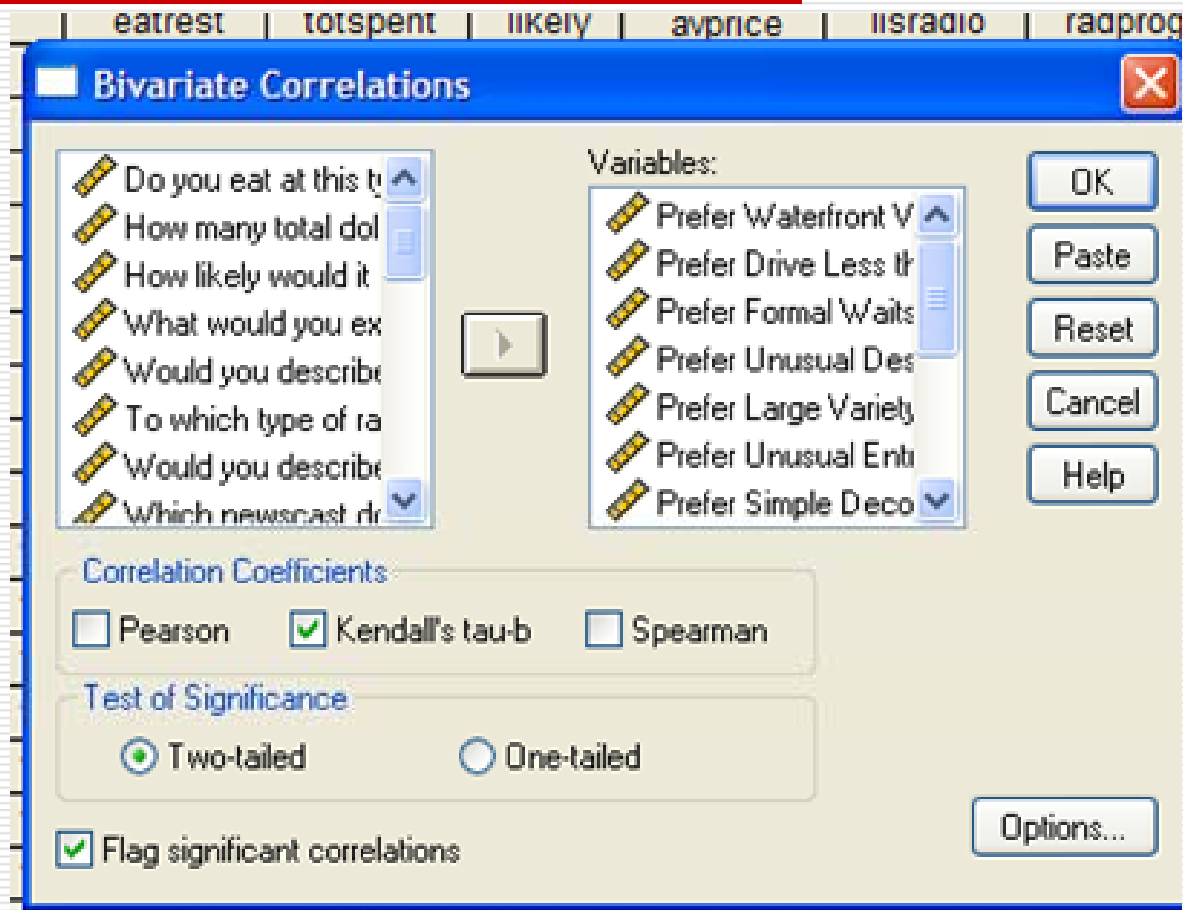
** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Υπάρχουν πολύ ισχυρές συσχετίσεις (θετικές και αρνητικές)

Το τ του Kendall (Kendall's tau)

- Μη παραμετρικός συντελεστής
- Για μικρά σύνολα δεδομένων με πολλές «ισοπαλίες» στα ranks
- Θεωρείται καλύτερος εκτιμητής της συσχέτισης που υπάρχει στον πληθυσμό
- Γενικά μικρότερες συσχετίσεις από του Spearman

Εφαρμογές σε μεταβλητές διάταξεις

Correlations

			Prefer Waterfront View	Prefer Drive Less than 30 Minutes	Prefer Formal Waitstaff Wearing Tuxedos	Prefer Unusual Desserts	Prefer Large Variety of Entrees	Prefer Unusual Entrees	Prefer Simple Decor	Prefer Elegant Decor	Prefer String Quartet	Prefer Jazz Combo
Kendall's tau_b	Prefer Waterfront View	Correlation Coefficient	1,000	-,615**	-,482**	-,544**	-,555**	-,487**	,467**	-,507**	-,562**	,476**
		Sig. (2-tailed)	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
	Prefer Drive Less than 30 Minutes	Correlation Coefficient	-,615**	1,000	,541**	,477**	,610**	,499**	-,542**	,600**	,574**	-,406**
		Sig. (2-tailed)	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
	Prefer Formal Waitstaff Wearing Tuxedos	Correlation Coefficient	-,482**	,541**	1,000	,660**	,594**	,647**	-,616**	,696**	,538**	-,412**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
	Prefer Unusual Desserts	Correlation Coefficient	-,544**	,477**	,660**	1,000	,558**	,641**	-,640**	,614**	,624**	-,414**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	,000
		N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
	Prefer Large Variety of Entrees	Correlation Coefficient	-,555**	,610**	,594**	,558**	1,000	,596**	-,541**	,548**	,455**	-,351**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	
Prefer Unusual Entrees	Correlation Coefficient	-,487**	,499**	,647**	,641**	,596**	1,000	-,694**	,606**	,602**	-,412**	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	,000	
	N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	
Prefer Simple Decor	Correlation Coefficient	,467**	-,542**	-,616**	-,640**	-,541**	-,694**	1,000	-,663**	-,613**	,423**	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	,000	
	N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	
Prefer Elegant Decor	Correlation Coefficient	-,507**	,600**	,696**	,614**	,548**	,606**	-,663**	1,000	,611**	-,417**	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	,000	
	N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	
Prefer String Quartet	Correlation Coefficient	-,562**	,574**	,538**	,624**	,455**	,602**	-,613**	,611**	1,000	-,495**	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	,000	
	N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	
Prefer Jazz Combo	Correlation Coefficient	,476**	-,406**	-,412**	-,414**	-,351**	-,412**	,423**	-,417**	-,495**	1,000	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	.	
	N	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Υπάρχουν πολύ ισχυρές συσχετίσεις (θετικές και αρνητικές)

Μοντελοποίηση της συσχέτισης

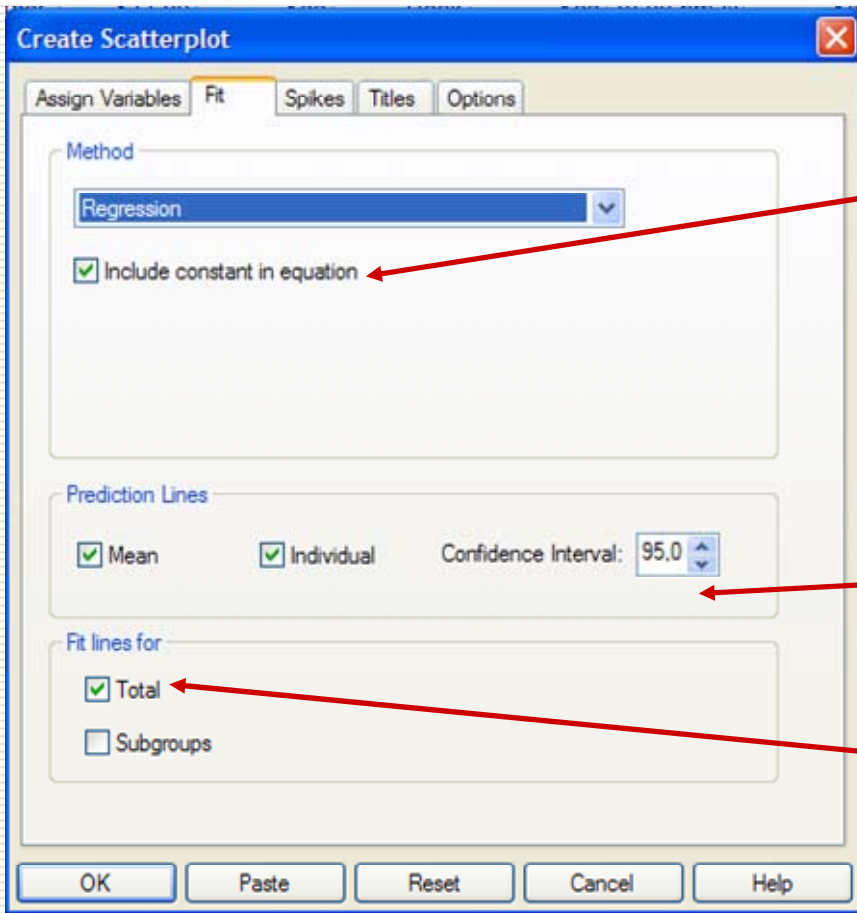
- Εύρεση εξίσωσης που περιγράφει τη σχέση δύο μεταβλητών
- Υπάρχει γενική μεθοδολογία κατασκευής και ελέγχου ενός μοντέλου: **Ανάλυση παλινδρόμησης** (*regression analysis*)
- Η μια μεταβλητή (y) θεωρείται **εξαρτημένη** (*dependent*) από την άλλη (x) η οποία ονομάζεται **ανεξάρτητη** (*independent*)
- Η γενική μεθοδολογία στο επόμενο...

Εύρεση απλού μοντέλου

(Παράδειγμα: εξαρτημένη ανprice, ανεξάρτητη yrborn)

The image shows the SPSS Data Editor interface. On the left, the 'Graphs' menu is open, and 'Scatterplot...' is selected. A red arrow points from a yellow box labeled 'Ορισμός μεταβλητών' (Variable definition) to this menu item. On the right, the 'Create Scatterplot' dialog box is open, showing the 'Assign Variables' tab. The Y-axis is assigned 'What would you expect' and the X-axis is assigned 'Year Born [yrborn]'. A red circle highlights these two assignments. The dialog box also shows 'Legend Variables' and 'Panel Variables' sections, which are currently empty. At the bottom, there are buttons for 'OK', 'Paste', 'Reset', 'Cancel', and 'Help'.

Προσαρμογή (fitting) ευθείας παλινδρόμησης

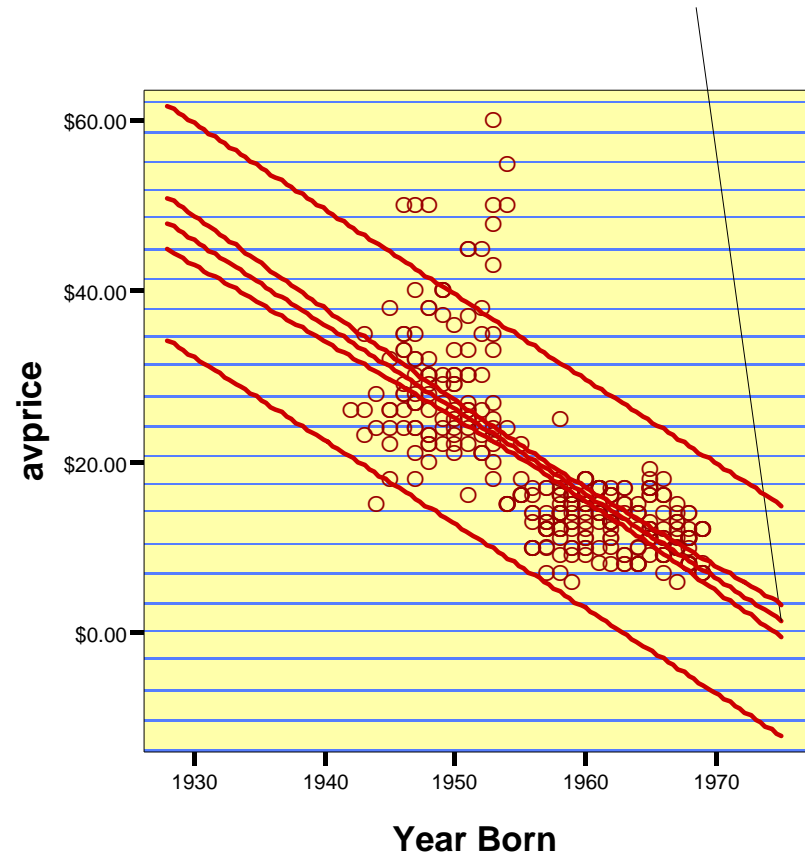
$y=a+bx$

Ορισμός διαστημάτων εμπιστοσύνης

Μια ευθεία για όλα τα δεδομένα

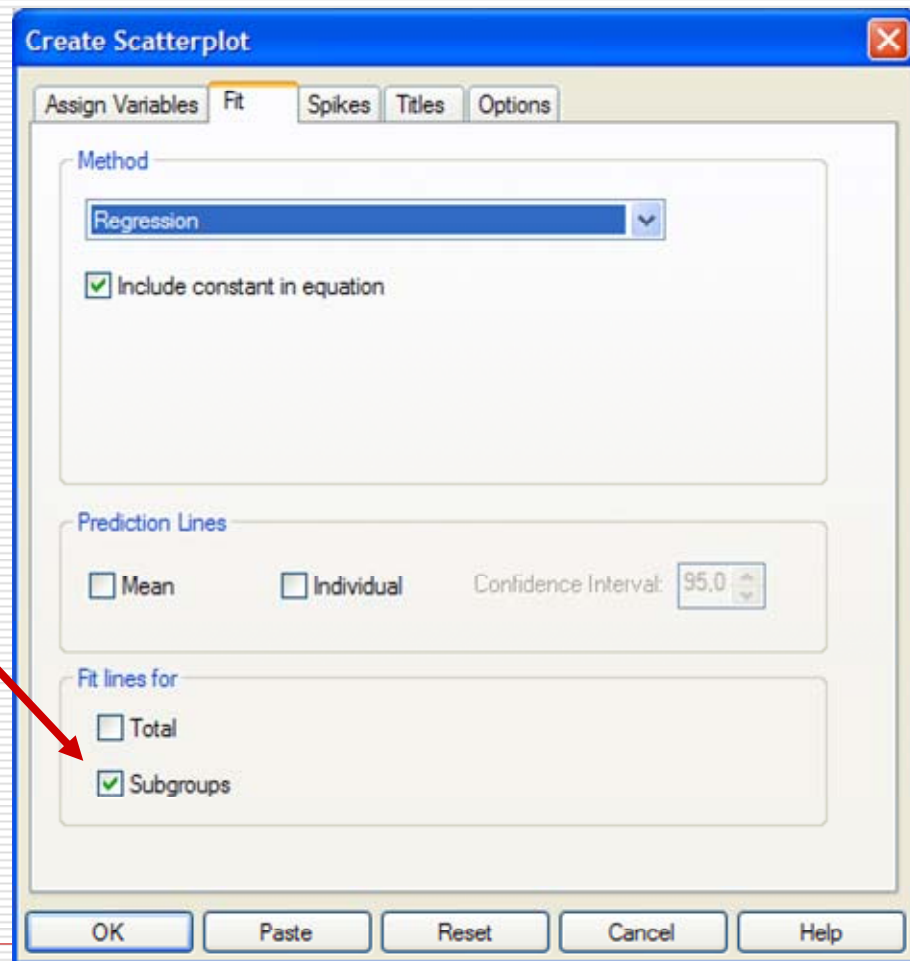
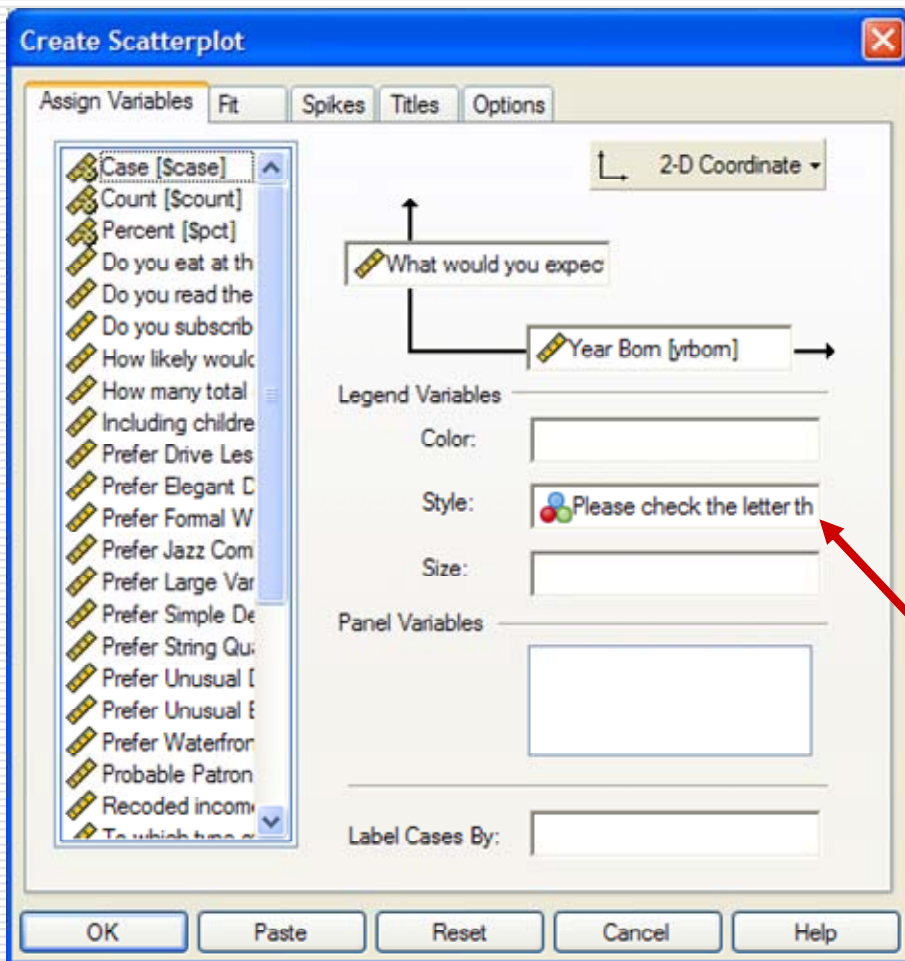
What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced? = $1955,87 + -0,99 * \text{yrborn}$
R-Square = 0,52

Το τετράγωνο του συντελεστή Pearson δείχνει το ποσοστό μεταβλητότητας της avprice που εξηγείται από την yrborn (52%)

Linear Regression with
95,00% Mean Prediction Interval and
95,00% Individual Prediction Interval

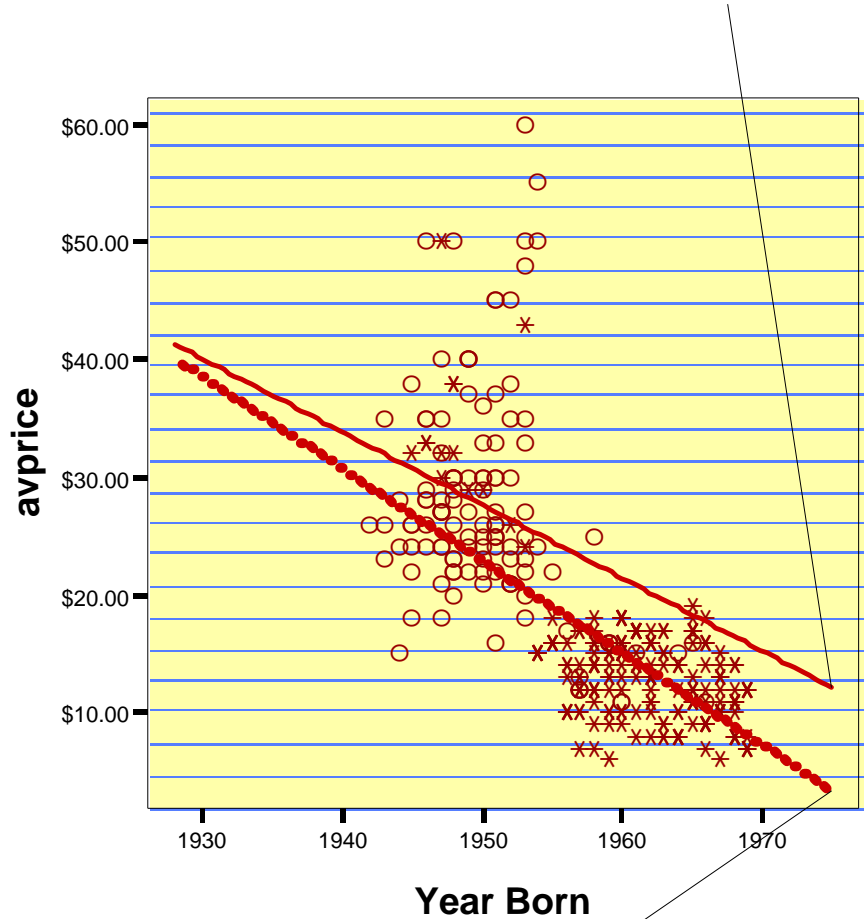
Ορισμός υποομάδων – διαφορετική ευθεία για κάθε μια (π.χ. ως προς τον κωδικό περιοχής)

What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced? = $1237,09 + -0,62 * \text{yrborn}$
 R-Square = 0,09

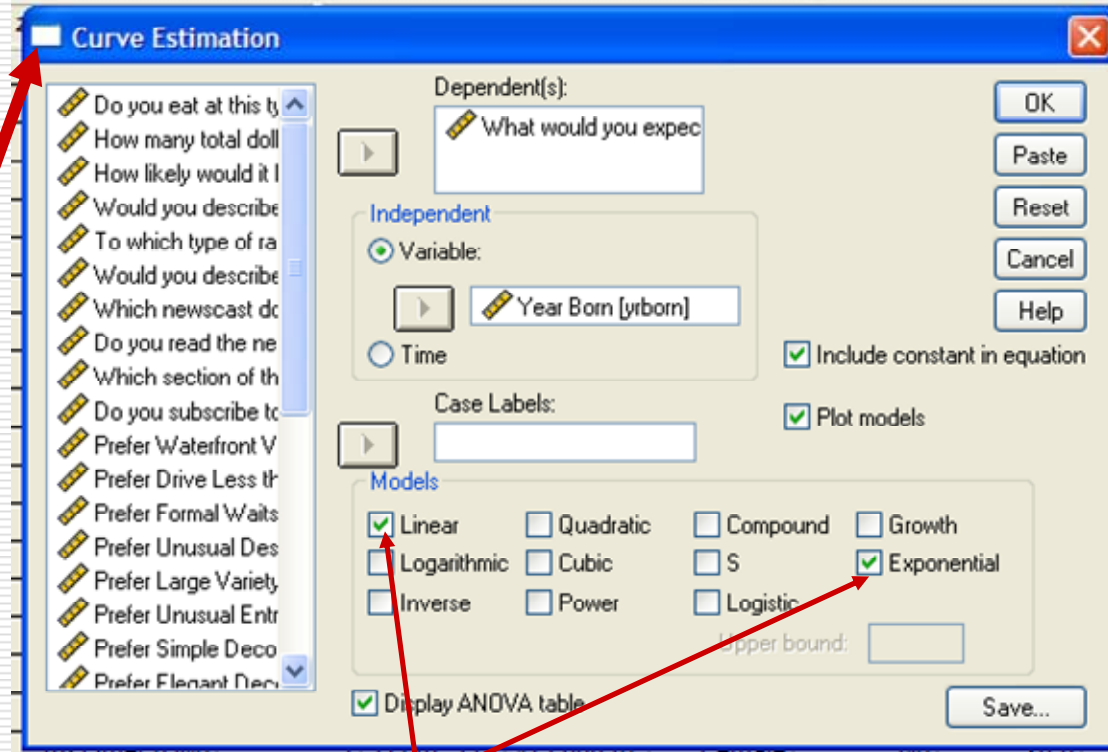
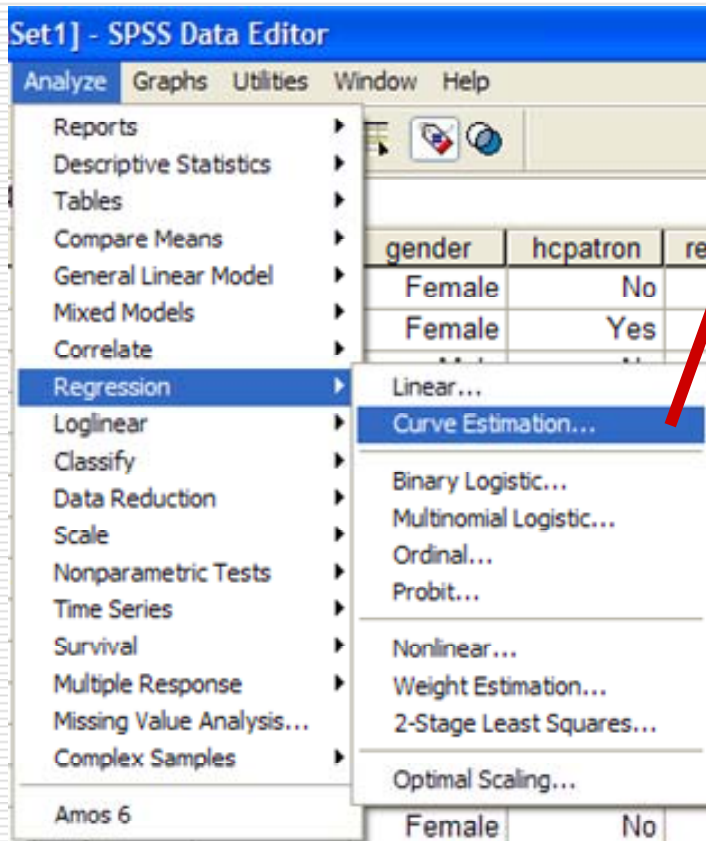
Zip Code (coded by letter).
 ○ — B (3, 4, & 5)
 ✕ — C (6, 7, 8, & 9)

Μόνο στην περιοχή C η ευθεία είναι σχετικά καλή

What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced? = $1548,26 + -0,78 * \text{yrborn}$
 R-Square = 0,44

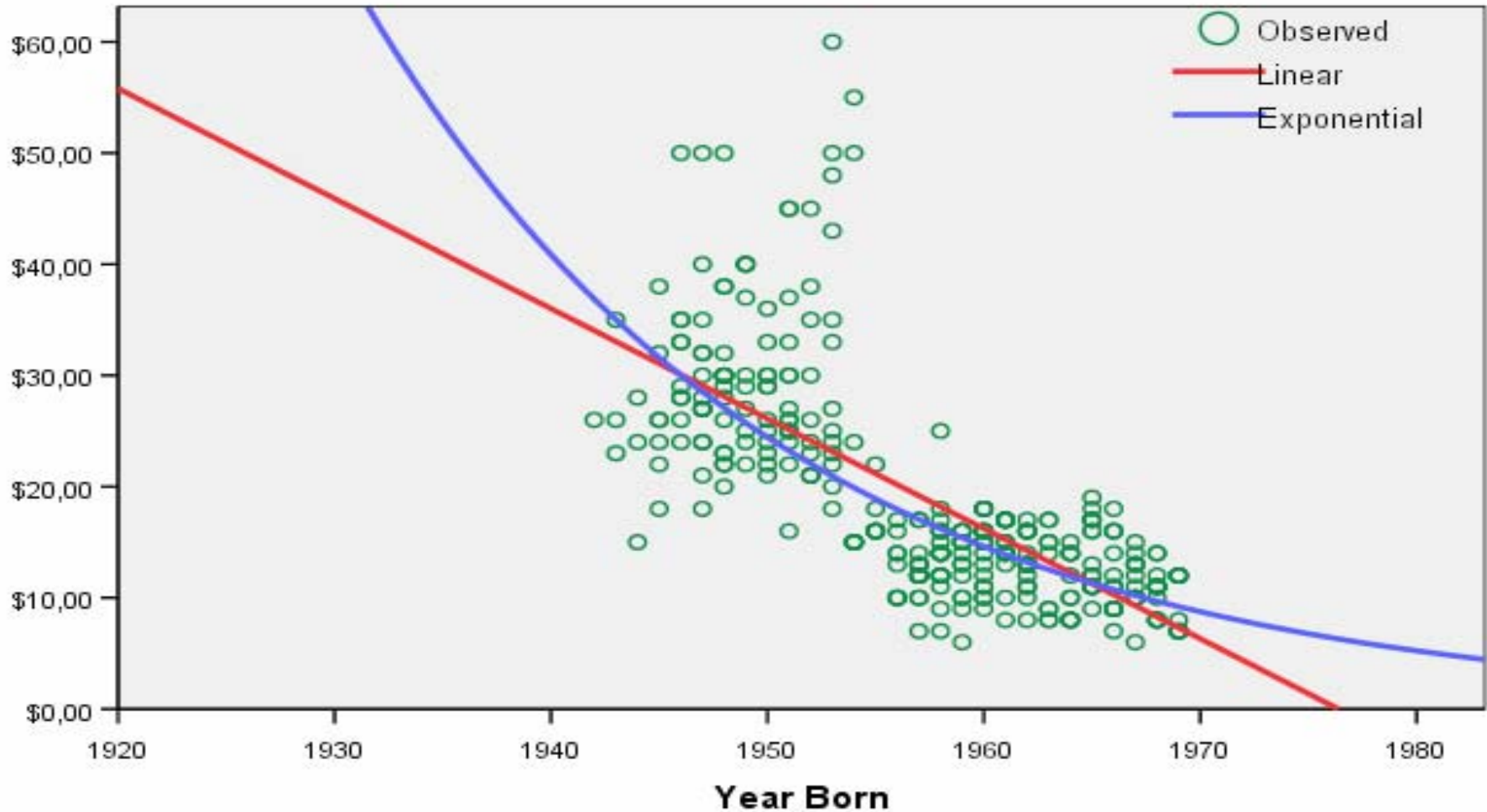
Κατασκευή και άλλων μοντέλων

Γραμμικό και εκθετικό μοντέλο μαζί

Αποτελέσματα – σύγκριση μοντέλων

What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced?

Γραμμικό μοντέλο
 $y = 1955.87 - 0.990 * x$

Εκθετικό μοντέλο
 $y = (8.2 * 10^{44}) * \exp(-0.051 * x)$
 \hat{y}
 $\ln y = 103.42 - 0.051 * x$

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,722	,521	,520	6,812

The independent variable is Year Born.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	17060,081	1	17060,081	367,686	,000
Residual	15682,696	338	46,399		
Total	32742,776	339			

The independent variable is Year Born.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Year Born	-,990	,052	-,722	-19,175	,000
(Constant)	1955,868	101,019		19,361	,000

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
,775	,600	,599	,301

The independent variable is Year Born.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	46,010	1	46,010	507,941	,000
Residual	30,616	338	,091		
Total	76,626	339			

The independent variable is Year Born.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Year Born	-,051	,002	-,775	-22,538	,000
(Constant)	8,2E+044	3,6E+045		,224	,823

The dependent variable is ln(What would you expect an average evening meal entree item alone to be priced?).

?

Συμπεράσματα

- ❑ Οι συντελεστές συσχέτισης και τα διαγράμματα διασποράς μας δείχνουν το μέγεθος και τη φύση της συσχέτισης
- ❑ Η μοντελοποίηση της συσχέτισης δεν είναι απλή. Απαιτούνται έλεγχοι του μοντέλου, δυνατότητα ερμηνείας του, εισαγωγή νέων μεταβλητών κλπ